

DISCURSUS.

An sit discursus in Angelis. iv, 846, n. 26; 847, n. 3; 849, n. 7; 886, n. 23; 993, n. 17.

Discursus qualiter sit in Angelo, vide Angelus.

Perfecte cognoscens non indiget discursu. viii, 586, n. 6.

DISPARATE.

Disparate, vide opponio.

DISPARATUS.

In disparatis relationibus possitne dari oppositio inter eas, absque eo quod una procedat ab alia. iv, 70, n. 9.

DISPENSATIO.

Dispensatio potest fieri in voto, imo et in voto castitatis quod a clericis fit in susceptione sacri ordinis. vii, 881, n. 2.

Secus vero in voto solemniter emisso a religioso in professione. vii, 881, n. 2, vide episcopus, irregularitas, matrimonium, papa et praelatus.

DISPOSITIO.

Duplex est dispositio: una connaturalis et alia obediens in instrumento elevato supra se. iv, 1028, n. 31.

Dispositio, et habitus per quid primo, et per se constituuntur, ut distinguantur ab aliis speciebus qualitatis. vi, 242, n. 3, vide habitus.

Dispositio est ordo habentis partes, quæ definitione explicatur. vi, 245, n. 10; 246, n. 11.

Qui ordo partium formaliter distinguitur ab ordine partium quem dicunt quantitas, quando, et situs, etc. vi, 248, n. 16, 17.

Dispositionem, seu habitum ordinare ad

multa, et determinare indifferentiam potentiae, quomodo verificetur in gratia, lumine gloriae, specie intelligibili, scientia, et virtutibus. vi, 249, n. 19.

Dispositio quando redditur difficile mobilis ex aliquo accidentali statu, non fit essentialiter habitus, neque e contra habitus, etc. vi, 271, n. 4.

Dispositio ultima ad gratiam non potest ipsam gratiam mereri. vi, 925, n. 17.

Dispositiones supernaturales praecedentes gratiam possunt dici meritum illius de congruo ex parte operis, impeditum tamen ex parte personae. vi, 228, n. 1.

Dispositio ultima expellit formam dispositive, et causaliter, non formaliter. vi, 871, n. 16.

Dispositio sive proxima, sive remota debet habere aliquam causalitatem, et connexionem respectu formae ad quam disponit. vi, 883, n. 2.

Dispositio remota est quæ pertinet ad initium introductionis alicujus formae. vi, 884, n. 3.

Dispositio proxima est qua ultimo consummatur introductio formae. vi, 884, n. 3.

Quæ dispositiones dentur ad justificationem. vi, 885, n. 8.

Solum ultima dispositio est per se, et inseparabiliter conjuncta formae. vi, 889, n. 1.

Qui destruit dispositionem ad formam, destruit ipsam formam. vii, 343, n. 13.

Dispositiones requisitæ ad augmentum gratiae nullam habent causalitatem effectivam in ipsam gratiam. vii, 435, n. 4; 436, n. 5.

Dispositio ultima praecedit formam in genere causae materialis, et subsequitur ad illam in genere causae efficientis. vii, 454, n. 15.

Dispositionem proximam ad mortale peccatum, tenemur vitare sub mortali. vii, 471, n. 13.

Est dispositio duplex; altera omnino necessitans ad introductionem formae, altera non necessitans. viii, 34, n. 5.

DISSONANTIA.

Dissonantia ad legem, et ad rationalem naturam non formaliter constitutive, sed consecutive pertinet ad peccatum. v, 700, n. 28, vide actus bonus et privatio rectitudinis.

Dissonantiae relatio, quæ consequitur in peccato ad privationem rectitudinis consequitur. v, 706, n. 43.

DISTINCTIO.

Durandi error exploditur circa distinctionem modalem inter essentiam, et Personas in divinis. iv, 176, n. 10.

Distinctio trium divinarum Personarum, est vera, et realis, contra Sabellium. iv, 18, n. 2.

Distinctio orta ex contrarietate, negatione, aut privatione, imperfectionem dicit. iv, 73, n. 13.

Distinctio formalis ex natura rei, est distinctio virtualis, et potest vocari distinctio rationis. iv, 179, n. 46; 180, n. 17; 181, n. 18.

Distinctio rationis ratiocinantis est sine fundamento in re, et solum se tenet ex parte modi significandi eandem rem, sicut nomina synonyma non distinguunt rem aliquam, neque extrema diversa faciunt in conceptibus, sed conceptum de eadem re multiplicat. iv, 182, n. 19.

Distinctio autem rationis ratiocinatae seu fundatae in objecto ipso, et in nostra limitatione intelligendi, quatenus tanta eminentia nequit uno conceptu nostrae limitationis attingi, et sic conceptus dividitur juxta diversas formalitates, seu rationes explicatas in illis conceptibus, licet in re sint unum eminentialiter complectens omnes illas rationes, quæ a nobis non nisi cum ordine et connotatione ad rationes creatas, et limitatas explicari possunt. iv, 182, n. 19.

Distinctio virtualis, et antecedens omnem operationem intellectus, juxta Scotistas, an intercedat inter essentiam Dei, et divinas Personas, ut vult Alarcon. iv, 183, n. 21, vide Differo et diversitas.

DISTRACTIO.

Distractio a primo actu in Angelis malis peccaminosa fuit. iv, 963, n. 10.

DIVERSITAS.

Prædicatorum diversitas in divinis, non postulat diversam essentiam, sed diversam relationem, quia illa oppositio prædicatorum est relativa. iv, 52, n. 28.

Distingui diversitate naturæ idem est, ac

distingui penes absolutum et relativum. iv, 72, n. 12.

DIVINUS.

Divina natura, vide natura divina.

DIVISIO.

Divisio, ut est secunda mentis operatio, est propositio negativa, compositio ergo debet esse propositio affirmativa. iv, 864, n. 30.

DIVISUS.

Divisum unum potest dividi in membra quorum unum est species subalterna, aliud atomum. vi, 492, n. 12.

DIVITIÆ.

Divitiæ non sunt beatitudo. v, 164, n. 4, vide fama, honor, potestas et voluptas.

DO.

Beatius est dare quam accipere; id verum est in creaturis, non autem in divinis. iv, 43, n. 12.

DOCTOR.

Doctores idonei ad faciendam opinionem probabilem quales, et quot debeant esse. vi, 138, n. 28.

Doctores magnatum, seu principum auribus prurientes non sunt audiendi pro opinione probabiliter formanda. vi, 139, n. 34.

Doctores sacri post Apostolos reliquos excedunt in cognitione distincta mysteriorum fidei. vii, 122, n. 9.

Doctores capilli Ecclesiae dicuntur, et quare. vii, 942, n. 4.

Doctores turres in Scriptura vocantur. vii, 944, n. 7.

Qualitates doctoris, et doctrinæ depromuntur. vii, 949, n. 18.

DOCTRINA.

Doctrina antiquorum commendatur. vii, 939, n. 1.
Doctrinæ unitas extollitur. vii, 848, n. 15.
Quam necessaria unitas doctrinæ et disciplinæ. vii, 848, n. 15.

DOLOR.

Est duplex dolor in damnatis. iv, 1010, n. 1.
Dolor compatitur cum visione beata in non puro comprehensore, et quare. v, 270, n. 63.

DOMINICUS.

S. Dominicus Spiritu sancto afflatus invenit modum recitandi rosarium beatissimæ Virginis. vii, 804, n. 2.

DOMINIUM.

Dominium animæ in corpus quomodo oritur ex fruitione Dei. v, 243, n. 45.
Dominium quomodo pertineat ad voluntatem, et quomodo ad intellectum. v, 603, n. 28.

DOMINUS.

Dominus non potest irritare promissionem factum homini a servo de ejus licentia. vii, 879, n. 12.
Dominus non potest irritare votum servi factum dum erat sub illius potestate, postquam illi tribuit libertatem. vii, 879, n. 2.

DONATISTA.

Donatistæ apostolicam sedem cathedram pestilentia nominabant. vii, 176, n. 4.

DONUM.

Dona supernaturalia, a solo Deo infunduntur: unde, et creari dicuntur. iv, 519, n. 1.
Quod debet sic intelligi, ut magis concreari, quam creari dicantur. iv, 519, n. 1.
Proprie enim non creantur, cum creatio sit tantum rerum subsistentium. iv, 519, n. 1.
Dona ejus vitæ non sunt dotes animæ beatæ. v, 325, n. 6.
Nec dona Spiritus sancti, nec charismata, aut speciales revelationes, neque aureolæ. v, 325, n. 7.

Dona Spiritus sancti in hac vita homines quasi aquilas efficiunt, ad ambulandum in via Dei. vi, 575, n. 8.
Dona Spiritus sancti, vocantur spiritus, et quare. vi, 575, n. 8.
Dona Spiritus sancti sunt infusa a Deo, et sic colligitur ex sacra Scriptura. vi, 581, n. 1.

Et est de fide supernaturalia esse, et nobis dari. vi, 583, n. 4.
Dona Spiritus sancti sunt habitus. vi, 584, n. 8.

Et eadem manent in patria, quæ dantur hic. vi, 588, n. 23.

Distinguunturque ex diversa ratione formalis regulationis moralis a virtutibus theologis, et moralibus. vi, 585, n. 11.

Dona Spiritus sancti sunt necessaria ad salutem, et quomodo. vi, 593, n. 34; 703, n. 13.

Dona Spiritus sancti, non sunt perfectiora virtutibus theologis, sed illis deservientia. vi, 600, n. 56; 633, n. 85; 707, n. 24, vide virtus theologica.

Dona quo sensu dicantur a D. Thoma instrumenta Dei. vi, 603, n. 64.

Dona remanebunt in patria distincta a virtutibus. vi, 633, n. 85; 707, n. 24.

Dona ista non manent in peccante mortaliter. vi, 663, n. 21.

Quomodo, et quibus signis cognosci possit, an motio illa quam aliquis sentit, sit motio Spiritus sancti mediante dono vel non, ut exequatur vel non exequatur talem instinctum, absque consultatione aliorum. vi, 664, n. 24.

Dona ista esse septem probatur. vi, 689, n. 1.

Nec pauciora, nec plura. vi, 694, n. 14.
Donum unum solum est possibile dari de potentia absoluta, quod complectatur omnia ista dona, sed non esset ita conformiter ad capacitatem nostram limitatam, sicut nunc. vi, 695, n. 17.

Dona ista sunt species infimæ, et quare. vi, 696, n. 19.

Dona Spiritus sancti sunt connexa inter se, et cum charitate. vi, 702, n. 10.

Dona ista dantur, ut homo sit bene mobilis a Spiritu sancto, non ut impellente, et movente effective, sed inhabitante cor, et movente directive, et regulative. vi, 703, n. 12; 707, n. 24.

Dona ista perfectiora sunt virtutibus intellectualibus, et moralibus, et quare. vi, 905, n. 3.

Inter ista dona perfectiora sunt intellectualia, quam appetitiva; inter intellectualia autem præstantius est donum sapientiæ, secundo intellectus, tertio scientia, quarto consilium: inter appetitiva autem præstantior est pietas, secundo fortitudo, tertio timor. vi, 710, n. 35.

Quod intelligitur prout considerantur dona in ordine ad suos actus: nam secundum quid, et ex parte materiæ consilium præfertur scientiæ, et fortitudo præfertur pietati. vi, 710, n. 35.

Dona Spiritus sancti in particulari, vide intellectus donum, pietas donum, sapientia donum, scientia donum, consilium donum, fortitudo donum, timor donum.

Sunt habitus distincti a virtutibus. vii, 373, n. 1.

Et distinctio sumitur, quia dona operantur ex inspiratione divina, non solum ut auxiliante et movente, sed ut regulante. vii, 374, n. 3.

Dona Spiritus sancti respiciunt ut materiam proximam aliquid creatum, in quo differunt a virtutibus theologis. vii, 386, n. 14.

Est habitus distinctus a charitate. vii, 31, n. 19.

Non habet pro principali actu fugere malum, sed revereri bonum a quo potest malum infligi. vii, 378, n. 10; 381, n. 2.

Donum timoris correspondet temperantiæ inadæquate ex parte actus secundarii. vii, 383, n. 5.

Actus iste principalis doni timoris, non respicit solam rationem boni in divina eminentia, sed in obliquo respicit rationem mali. vii, 382, n. 3.

Donum timoris respicit pro materia proxima subjectionem sui ad Deum. vii, 386, n. 14.

Donum timoris est infimum inter omnia dona Spiritus sancti, licet ex parte materiæ habeant majorem extensionem et amplitudinem. vii, 387, n. 15.

Actus paupertatis spiritus, et actus beatitudinis luctus, sunt secundarii doni timoris,

pertinentque ad voluntatem. vii, 387, n. 15.

Actus paupertatis spiritus directius pertinet ad donum timoris, quam beatitudo luctus. vii, 387, n. 15.

Donum timoris fuit in Christo, et manet in beatis. vii, 388, n. 17.

DOS.

Dotes beatorum unde sumant metaphoram. v, 322, n. 1.

Dos tres condiciones requirit in matrimonio, et quales sint. v, 223, n. 2.

Dotes animæ beatæ sunt tres, vide comprehensio, delectatio, fructio et visio.

Et sunt habitus, non actus. v, 328, n. 14.

Beatitudo ipsa non est dos. v, 326, n. 9.

Dotes corporis gloriosi quatuor sunt, impassibilitas, agilitas, claritas, subtilitas. v, 332, n. 1.

Dotes istæ sunt qualitates provenientes ex dominio animæ supra corpus. v, 334, n. 7.

Dotes istæ non sunt supernaturales quoad substantiam. v, 453, n. 60.

DRACHMA.

Drachma quid in Scriptura significet, vel quid valeat. vii, 80, n. 8.

DUBITO.

Dubitans an teneatur revelare secretum, vide secretum.

Subditus dubitans an obligetur ad horas canonicas persolvendas in tali vel tali casu, si illas omittit ex sententia, et judicio prælati non peccat. vi, 154, n. 37.

Subditus dubitans adhuc post sufficientem diligentiam an tale præceptum prælati obliget vel non, tenetur obedire præcepto prælati. vi, 178, n. 5.

Dubitans de matrimonio contracto, vide conjux.

Dubitans an commiserit homicidium ante sufficientem diligentiam factam, et post illam (dummodo dubium maneat) pro irregulari se debet gerere. vi, 149, n. 15.

Dubitans de legitimatione post factam suf-

ficientem diligentiam tamquam legitimus potest se gerere. vi, 154, n. 32.
Dubitans de bello justo, vide bellum.
Dubitans an casus sit reservatus vel privilegium aliquod concessum, reservatio non obligat, et privilegium non juvat. vi, 155, n. 38.

DUBIUM.

Dubium de voto emisso, vide votum.
In dubio de jure possessionis ad quem scilicet pertineat, favendum est reo. vi, 154, n. 23.
Dubium cum stat post sufficientem diligentiam an sit lex vel non (et idem est de voto) non obligat talis lex. vi, 153, n. 36.
Dubium de re possessa, vide possideo.
In dubiis melior est conditio possidentis. Non solum hoc intelligendum in materia justitiæ, sed etiam in aliis virtutibus. vi, 147, n. 10.
In dubiis tutior pars est eligenda, et quomodo principium hoc debeat intelligi. vi, 147, n. 10.
In dubiis juris, et facti quomodo sit operandum. vi, 147, n. 10.
In dubio de potestate prælati, vel legitima electione, si post sufficientem diligentiam maneat dubium, judicandum est in favorem subditorum. vi, 154, n. 37.

DUELLUM.

Si calumniator provocat hominem ad duellum, qui calumniam patitur, poterit iste

ex consensu principis duellum acceptare. vii, 504, n. 5; 505, n. 6.

DULIA.

Dulia est pars potentialis justitiæ, et pars observantiæ. vi, 487, n. 1, vide justitia et observantia.
Quando aliquid creatum sumitur pro motivo actus adorationis, talis adoratio est dulia etiamsi persona, cui exhibetur, sit divina. vii, 662, n. 23.
Quod est materiale respectu religionis, comparatur ad dulum formaliter. vii, 633, n. 44.
Dulia est propter Deum, et ordinatur ad Deum ultimate. vii, 633, n. 45.

DURATIO.

Duratio est ipsamet existentia non discontinuata. iv, 222, n. 29.
Duratio, vel diuturnitas temporis solum est circumstantia aggravativa in actu morali. v, 840, n. 14.
Duratio primi instantis an pertineat ad substantiam actus boni, vel mali. v, 873, n. 30.
Duratio in actu bono, vel malo per unam horam verbi gratia, non facit malitiam, vel bonitatem infinitam nisi tantum in potentia. vi, 27, n. 4.
Duratio visionis, vide perpetuitas.

E.

EBION.

Ebion negavit Christum Deum, vide incarnatio.

EBRIUS.

Ebrius, vide actio.

ECCLESIA.

Ecclesia non potest deficere a fide. i, 433, n. 5.
Ecclesia primis 400 annis sequebatur traditiones non scriptas, sicut modo. i, 439, n. 16.
Probationes sequuntur. i, 439, n. 16.
Christus non deseruit Ecclesiam sicut perperam dicunt heretici. i, 439, n. 17.

Ecclesia sequenda est in omnibus, et hæreses inde oriuntur, quia non credunt Ecclesiæ. i, 434, n. 8.
Ecclesia judicat quodnam sit purum Dei verbum. i, 436, n. 12.
Ecclesia et Scriptura in diverso genere se habent, et quælibet illarum propter suam supremam auctoritatem est ratio sui et aliorum: Ecclesia in genere ministeriali in proponendo, Scriptura in genere formali, et in testificando. i, 439, n. 16.
Ecclesia et fides habent confirmationem extrinsecam suæ infallibilitatis ab effectibus, scilicet a miraculis. i, 439, n. 17.
Ecclesia non evangelizat aliunde evangelia quam quod evangelizatum est, sed idem explicat. i, 441, n. 21.
Ecclesia et ejus Romanus pontifex potest considerari, vel ex propriis, vel ex his quæ habent ex infallibili assistentia Spiritus sancti, secundum promissionem Christi. i, 441, n. 23.
Ecclesia est columna et firmamentum veritatis. i, 441, n. 23.
Quod videtur Ecclesiæ non videtur hominibus solum, sed etiam Spiritui sancto. i, 441, n. 23.
Credimus Ecclesiam esse visibilem, non quia credimus aliquid ut visibile, cum fides sit de non visis. i, 441, n. 23.
Ecclesia non condit Scripturam, sed conditam explicat auctoritate et assistentia divina. i, 460, n. 12.
Ecclesia non reddit de fide omnia quæ declarat, sed solum illa quæ declarat ut pertinentia ad fidem. i, 460, n. 12.
Ecclesia non potest errare in gubernatione et moribus dirigendis, licet ea quæ ad mores pertinent non credantur. i, 460, n. 12.
Ecclesia nunquam proponit tamquam de fide illa quæ nullo modo immediate sunt revelata, neque implicite, neque explicite. i, 460, n. 12.
Ecclesia est instrumentum proponendi infallibiliter ex assistentia Spiritus sancti res credibiles, et seipsam. vii, 17, n. 7; 273, n. 18. Vide fides.
Ecclesia non concurrit ad rationem formalem specificativam fidei, nisi tamquam conditio seu applicativum eorum quæ sunt fidei. vii, 18, n. 9.
De fide est esse in Ecclesia aliquam visibilem regulam exterius proponentem et determinantem, sed fidei. vii, 140, n. 4.
In Ecclesia, etiam in lege veteri, fuit aliqua visibilis regula, ad quam pertinebat cognoscere de lege, et de veritate doctrinæ. vii, 128, n. 6, vide lex vetus.
In Ecclesia datur potestas judicandi, et de-

terminandi ea, quæ de fide tenenda sunt. vii, 162, n. 4, vide Scriptura sacra.
Ista autem potestas et regula non ponitur in tota Ecclesia, sed in uno supremo capite. vii, 178, n. 8; 186, n. 11.
Imo in lege veteri, in Ecclesia erat supremum caput in spiritualibus, scilicet, summus sacerdos. vii, 186, n. 11.
Ecclesia non est fundata supra confessionem fidei absolute sumptam, et secundum quod sit a quolibet homine, sed secundum quod fuit facta ab Apostolo Petro. vii, 179, n. 10.
Ecclesiæ unitas non servatur, nisi unum sit supremum caput in ea. vii, 174, n. 26; 241, n. 29.
Et hoc caput debet esse visibile, et quare. vii, 192, n. 30.
Neque est eadem ratio de regimine politico pro toto universo. vii, 193, n. 31.
Supremum autem caput in Ecclesia est Romanus episcopus successor Petri, non solum in episcopatu urbis Romæ, sed etiam in universali regimine totius Ecclesiæ. vii, 196, n. 2.
In Ecclesia possibilis est casus quo ipse pontificatus ab episcopatu urbis Romæ dividatur. vii, 208, n. 22.
Unde absolute in Ecclesia est potestas uniendo pontificatum alteri episcopatu, aut illum sine episcopatu alicui retinendi. vii, 208, n. 22.
In Ecclesia est potestas designativa, seu electiva pontificis. vii, 214, n. 3; 249, n. 12; 234, n. 12.
Hæc potestas tradita est Ecclesiæ a Christo Domino proxime et formaliter et ordinario modo, regulative autem seu architectonice ipsi papæ. vii, 216, n. 6.
In Ecclesia non est potestas collativa pontificatus, sed ad solum Christum pertinet: Ecclesia vero solum determinat, et designat personam. vii, 218, n. 9.
Ecclesiæ potestas, eo quod possit papam eligere non est supra papam. vii, 221, n. 16; 255, n. 11.
Et licet hæc potestas sit de jure divino, non tamen eodem jure applicata est ad determinatas personas; unde potest Ecclesia et pontifex hoc variare, secundum quod necessitas postulaverit. vii, 223, n. 21.
Ad Ecclesiam pertinet declarare et determinare quod papa sit canonicè et legitime electus, et quomodo. vii, 234, n. 12.
Ecclesia non potest errare in acceptanda quacumque regula fidei, sive scripta ut liber canonicus, sive animata ut est papa. vii, 236, n. 44.
Ecclesia acceptat electionem papæ, et electum quatenus acceptat illum ut regulam